

EINDRAPPORT ECONOMISCHE VISIE STEDENDRIEHOEK

EINDRAPPORT

Deventer, 30 januari 2008

COLOFON

Projectnummer: 41156

Auteurs: Honny de Gucht
Rob Schouten
Bas Doets

B&A Consulting bv
Leeuwenbrug 115a
7411 TH Deventer

t 0570 - 750620

f 0570 - 750621

e-mail: info@bagroep.nl

http: www.bagroep.nl

© Copyright B&A Groep 2008.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

B&A is gevestigd in Den Haag, Deventer, Amsterdam.

20-5-2008 10:29:00

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	4
1 Inleiding	5
2 De uitgangspositie	7
2.1 Inleiding	7
2.2 De stedendriehoek is een evenwichtige regio	8
2.3 Samenwerking en netwerkvorming worden een steeds belangrijker factor voor innovatie en regionaal presteren	9
3 De koers voor de toekomst	11
3.1 Inleiding	11
3.2 De economische missie van de regio Stedendriehoek	11
3.3 Van missie naar visie van de regio Stedendriehoek	12
4 Uitvoering van de economische visie: Strategie en acties	15
4.1 Strategie	15
4.2 Acties	17
Bijlage 1: Samenstelling bEPS	22

VOORWOORD

In de Regio Stedendriehoek is het goed wonen, werken en recreëren. De 410.000 inwoners in zeven Stedendriehoek gemeenten weten dat, en ook de 160.000 mensen die werken in onze regio, zijn daarvan overtuigd. Het is belangrijk dat de regio in de toekomst ook een interessant woon- en werkgebied blijft en een plek waar ondernemers zich thuis voelen om te ondernemen.

Voor de ondernemers in de regio, vertegenwoordigd door VNO-NCW, MKB Stedendriehoek en Kamer van Koophandel Oost-Nederland, en de zeven gemeentebesturen is dit de reden geweest gezamenlijk de economische koers voor de komende jaren uit te zetten: de Economische Visie Stedendriehoek. Bijzonder in deze is dat de overheid en het bedrijfsleven, zowel qua inhoud als financiën, samen zijn opgetrokken om te komen tot de Economische Visie.

In het Bestuurlijk Economisch Platform Stedendriehoek, waarin de regionale ondernemers, de zeven gemeenten en de provincies Overijssel en Gelderland zijn vertegenwoordigd, is de lijn en aanpak afgesproken die wij de komende jaren gaan uitvoeren voor het verder versterken van de economie. Een grotere inzet voor innovatie, zorgen dat er een goed opgeleid arbeidspotentieel beschikbaar is en het versterken van het vestigingsklimaat zijn de drie strategische lijnen. Speerpunt in de Economische Visie is de innovatieaanpak in een drietal sectoren en aandachtsvelden. Dit zijn de maakindustrie, wellness/zorg, energie. Dat impliceert niet dat andere sectoren of thema's niet belangrijk zijn, maar gelet op de economische structuur en de kansen in onze regio zijn dit de thema's waar we op focussen. Het bevorderen van de economische activiteiten in het buitengebied van de regio Stedendriehoek maakt geen onderdeel uit van deze visie, maar dit wordt meegenomen in de Regionale Structuur Visie voor het niet-bundelingsgebied die in de loop van 2008 zal worden afgerond.

Voor ieder van deze drie thema's komen er concrete actie- en projectenprogramma's. Ondernemers en overheden kunnen niet alleen inhoud geven aan deze speerpunten. Van essentieel belang is een nauwe en continue samenwerking met onderwijs- en onderzoekinstellingen. Alleen een gerichte samenwerking tussen deze vier o's maakt het mogelijk dat de regio de kansen pakt die er zijn op het gebied van innovatie, arbeidsmarkt en vestigingsmogelijkheden.

De Economische Visie Stedendriehoek gaat daar de komende jaren de richting voor aangeven.

Fokko Spoelstra

Voorzitter Bestuurlijk Economisch Platform Stedendriehoek
Wethouder Economische Zaken gemeente Apeldoorn

1

INLEIDING

De economie van de Stedendriehoek kent een stabiele basis. Er is een gezond evenwicht tussen stad en platteland, tussen ontwikkeling en behoud, tussen rust en dynamiek. Deze evenwichtigheid is ook terug te zien in de samenstelling van de economische structuur. Vrijwel alle sectoren zijn goed vertegenwoordigd, zonder dat bepaalde bedrijven of branches een dominante positie innemen. Er zijn ook geen echte hiaten in de economische structuur.

Maar de regio neemt met deze comfortabele uitgangspositie geen genoegen. We willen ook in de toekomst een gezonde economie. Daarom hebben overheden en bedrijfsleven in de Stedendriehoek de handen ineen geslagen om te komen tot deze economische visie. Een gedragen plan waarin lijnen worden uitgezet voor een verdere uitbouw van onze economische prestaties.

Op een aantal fronten werken partijen al samen om een gezonde economie ook voor de toekomst veilig te stellen. Zo worden er ten behoeve van de ontwikkeling van bedrijventerreinen onderlinge afstemmings- en programmeringsafspraken gemaakt. Door het vaststellen van de Regionale Structuurvisie Stedendriehoek 2030 zijn condities geschapen voor een hoogwaardig woon-, werk- en leefklimaat, ook in de toekomst. En vanuit de regio wordt effectief gelobbyd om de Stedendriehoek een betere positie te geven in de rijksnota's Ruimte en Pieken in de Delta, en om tot een landelijke erkenning van de A1-problematiek te komen. Deze ruimtelijk-economische onderwerpen vormen dan ook geen onderwerp van deze nota.

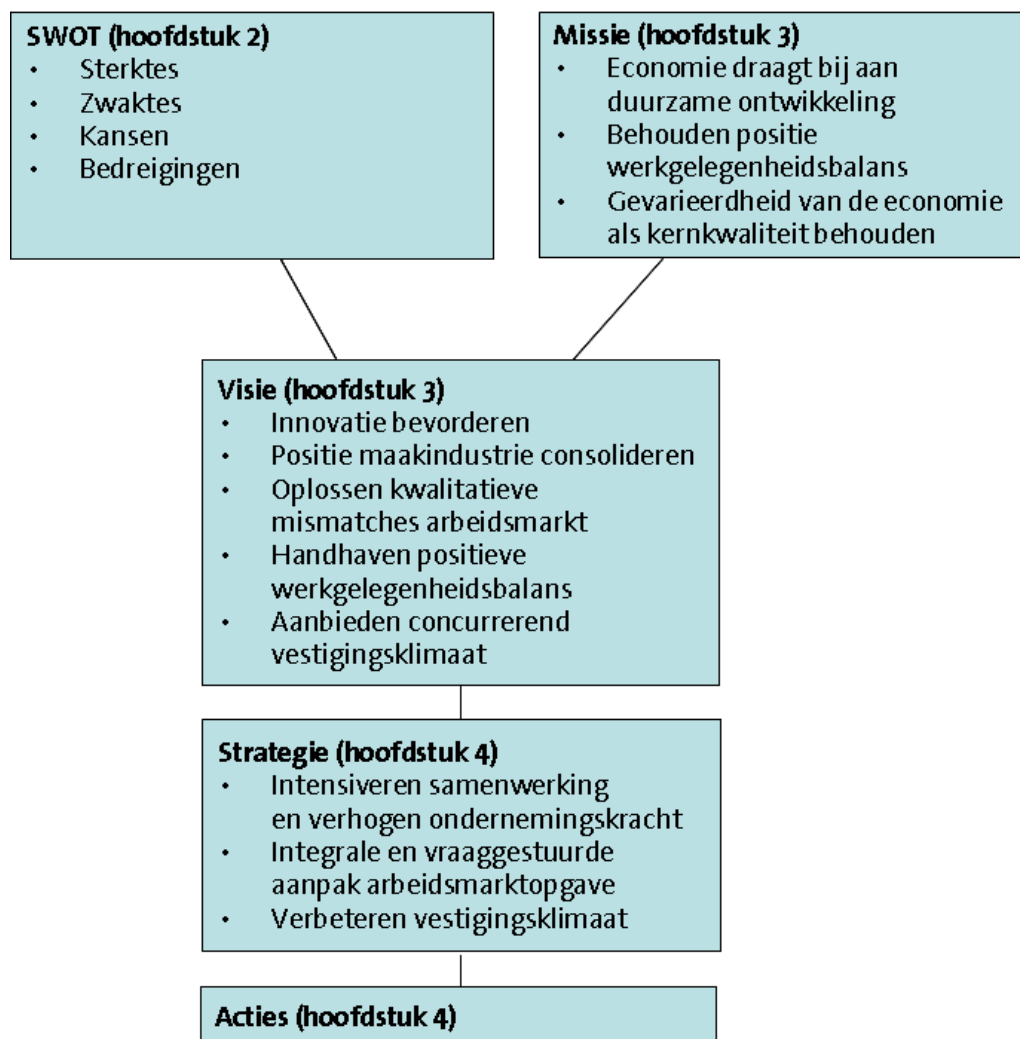
Deze economische visie is er op gericht helder te maken welke keuzes de regio maakt om de toekomstige economische ontwikkeling veilig te stellen. Deze keuzes maken de partijen in de regio gezamenlijk. En in gezamenlijkheid ook worden de gemaakte keuzes opgepakt en uitgevoerd.

Deze visie is opgesteld door het bestuurlijk Economisch Platform Stedendriehoek. Hierin zijn vertegenwoordigd de Kamer van Koophandel, VNO-NCW-midden, MKB-Nederland en de besturen van de gemeenten Apeldoorn, Deventer, Zutphen, Brummen, Epe, Lochem en Voorst.

Op 18 juni 2007 zijn, tijdens een open werkconferentie in Orpheus in Apeldoorn, de conclusies uit de visie gedeeld met partijen uit de regio. En is een eerste stap gezet richting verdere samenwerking binnen de regio. Een belangrijke pijler onder de uitvoering van de economische visie.

De opbouw van het rapport is in onderstaand schema samenvattend weergegeven. In hoofdstuk 2 wordt de uitgangssituatie aan de hand van een SWOT-matrix geschetst. In hoofdstuk 3 formuleren we onze missie en visie. De missie geeft de kernwaarden weer waar we voor de lange termijn onze inspanningen op willen richten. Op basis van de confrontatie van deze missie met de resultaten van de SWOT komen we tot de visie. Deze vormt de basis van het economisch beleid. Van hieruit geven we vorm aan onze strategie en uitvoering die in hoofdstuk 4 verwoord staan.

Schematische weergave opbouw rapport

2

DE UITGANGSPOSITIE

2.1 INLEIDING

De partijen in de Stedendriehoek hebben de ambitie in gezamenlijkheid te werken aan activiteiten en projecten, die een impuls betekenen voor de economische ontwikkeling van de regio. Effectief ingrijpen is echter alleen mogelijk als dit gebaseerd is op een consistent en gedragen beeld van de Ausgangssituatie. Daarom is gestart met het doen van een analyse. Daarbij is de stand van zaken binnen de regio in beeld gebracht. En zijn relevante trends en ontwikkelingen, die de komende jaren de context bepalen waarbinnen de economische ontwikkeling van de Stedendriehoek plaats zal vinden, op hun consequenties geanalyseerd. De resultaten hiervan zijn in onderstaande SWOT-matrix samenvattend weergegeven. Deze SWOT is gebaseerd op de analyseresultaten die in een afzonderlijk bijlagenrapport zijn opgenomen.

Schema 1 Schema SWOT

Sterk	Zwak
Evenwichtige economische structuur, prestaties stabiel en niet afhankelijk van enkele sectoren of bedrijven.	Relatieve ondervertegenwoordiging high-tech.
Woon- en leefklimaat.	Samenwerking binnen de regio in beperkte mate gericht op businessontwikkeling en innovatie.
Hoge vertegenwoordiging zorgsector.	Stedendriehoek als regio onbekend.
Goede vertegenwoordiging maakindustrie als drager voor ontwikkeling van tal van andere sectoren.	Regeldruk voor ondernemers.
Exportontwikkeling.	Ruimte voor vestiging en uitbreiding ondernemingen.
Bereikbaarheid via A1 en A50.	Tekort aan arbeidskrachten in techniek en zorg.

Kans	Bedreiging
<p>Opkomst belevingseconomie en concurrentie om arbeidskrachten vraagt om aanbieden goed woon- en leefklimaat.</p> <p>Individualisering en globalisering leiden tot toename wereldhandel.</p> <p>Stedendriehoek kan hier door haar goede ligging, bereikbaarheid en exportpositie op inspelen.</p> <p>Door vergrijzing ontstaan marktkansen voor zorg- en zorggerelateerde ondernemingen.</p> <p>Triangle ontwikkeling in Oost-Nederland.</p>	<p>Terugloop maakindustrie als drager.</p> <p>Innovaties vragen steeds meer om open en dynamische samenwerkingsverbanden.</p> <p>Toenemende internationale concurrentie tussen regio's, vraagt om vernieuwing en high-tech.</p> <p>Krapte op de arbeidsmarkt als gevolg van vergrijzing.</p> <p>Teruglopen bereikbaarheid als gevolg van congestie op snelwegen.</p>

2.2

DE STEDENDRIEHOEK IS EEN EVENWICHTIGE REGIO

Kernkwaliteit van de regio is de grote economische diversiteit. Er is geen sprake van eenzijdige afhankelijkheid van een beperkt aantal sectoren, of van hiaten in de economische structuur. Kijkend naar de ontwikkeling van toegevoegde waarde en werkgelegenheid kent de regio groeicijfers die weliswaar licht achterblijven bij het landelijk gemiddelde, maar minder gevoelig zijn voor conjuncturele fluctuaties. De evenwichtige economische structuur zorgt voor stabiliteit in de regionale ontwikkeling. Opvallend resultaat van deze analyse is overigens dat bij de meest recente economische opleving (2005-2006) de regio meer dan gemiddeld aanhaakt en groeicijfers laat zien die boven het landelijke gemiddelde liggen. De exportontwikkeling laat over een langere periode een bovengemiddelde groei zien.

De maakindustrie heeft een stevige positie in de regio. Dit is van belang. Industriële bedrijvigheid draagt bij aan de stabiliteit van de economie (zijn minder footloose) en zijn vaak spin in een web van toelevering- en afzetrelaties waardoor hun regionale toegevoegde waarde zich ook uitstrekt over andere sectoren. Het aandeel van de maakindustrie (met name in de regionale werkgelegenheid) kent echter een dalende tendens. Daarnaast kent de maakindustrie in de regio een relatief laag aandeel high-tech. Naar de toekomst toe is dit een belangrijk aandachtspunt. Zowel vanuit de zorg voor de sector zelf als vanwege borgen van de spin-off in een regionaal netwerk.

Als we kijken naar de kwaliteit en vitaliteit van de regionale economie dan scoort de Stedendriehoek gemiddeld. Dit is onder meer af te leiden uit de omvang van de stuwende werkgelegenheid en de kennisdiensten. Punt van zorg is wel het relatief geringe aandeel high-tech binnen de industriële sector.

Een andere kernkwaliteit van de Stedendriehoek is het woon- en leefklimaat. De regio heeft een kwalitatieve mix van aantrekkelijke (binnen-)steden en dorpen, en een hoogwaardig en gevarieerd landschap. Er is een veelzijdig voorzieningenaanbod. De afstanden tot belangrijke economische kerngebieden is beperkt en de bereikbaarheid van de regio is goed vanuit alle windstreken.

Punt van aandacht is de toenemende regeldruk en de belemmeringen die vanwege natuur-, landschaps- en milieuwaarden aan het regionale bedrijfsleven worden opgelegd. De beperking en vertraging die dit met zich meebrengt voor het bieden van ruimte voor bedrijven (met name bij het ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen) en voor het realiseren groei-ambities van individuele ondernemingen beïnvloeden de prestaties van de regio.

De bereikbaarheid van de Stedendriehoek is door de aanwezigheid van belangrijke Noord- Zuid- en Oost-West verbindingen voor zowel wegverkeer als spoor goed te noemen. Tegelijkertijd vormt met name de capaciteit van de weginfrastructuur een belangrijke bron van zorg. Door recente maatregelen is deze voor de korte termijn verbeterd. Voor de langere termijn zijn opnieuw capaciteitsproblemen te verwachten.

Belangrijke opgave voor de toekomst zal zijn het beschikbaar houden van voldoende arbeidspotentieel. Op dit moment is de algehele verhouding tussen vraag en aanbod van werkgelegenheid in de regio behoorlijk in balans. Op onderdelen echter (techniek, zorg) doen zich tekorten voor. Verwacht mag worden dat deze tekorten in de toekomst groter worden. Het beschikbaar hebben en houden van voldoende arbeidspotentieel wordt een van de bepalende factoren voor de regionaal economische ontwikkeling. Dit vraagt om een goede afstemming tussen bedrijfsleven en onderwijs.

2.3

SAMENWERKING EN NETWERKVORMING WORDEN EEN STEEDS BELANGRIJKER FACTOR VOOR INNOVATIE EN REGIONAAL PRESTEREN

De Stedendriehoek kent een schaal en cultuur die maken dat partijen elkaar kennen en makkelijk weten te vinden. Er zijn dan ook tal van podia, gelegenheden en georganiseerde samenwerkingsverbanden waarbinnen bedrijven en organisaties elkaar treffen. Maar dit samenwerkingspotentieel wordt binnen de regio onvoldoende benut. Er leeft breed binnen de regio het besef dat de economische prestaties beter zouden kunnen als we scherper zouden zijn op de gewenste output van deze samenwerking. De samenwerking is nog geen motor achter belangrijke ontwikkelingen en innovaties. Dit kan deels verklaard worden uit het gemis aan

vanzelfsprekende trekkers (geen dominante sectoren of regionale boegbeelden) en uit het feit dat veel van de samenwerking en contacten nog plaatsvindt binnen traditionele lokale verbanden. Er is nog maar beperkt sprake van op business en innovatie gerichte (sectoroverstijgende) samenwerking op het niveau van de gehele Stedendriehoek.

Wel zijn er met onder andere het programma Health & Care Stedendriehoek, het Ondernemersnetwerk Stedendriehoek en de aansluiting bij het platform Energie- en Milieutechnologie (EMT) een aantal veelbelovende ontwikkelingen in gang gezet.

Ervaringen elders leren dat succesvolle regio's zich onderscheiden doordat zij er in slagen de vier O's (overheid, ondernemers, onderwijs en onderzoek) op een effectieve manier met elkaar te laten samenwerken. Er wordt een proces op gang gebracht waarbij partijen die elkaar kunnen versterken, ook daadwerkelijk met elkaar in contact komen. Dit kan het best gebeuren rond zo concreet mogelijke thema's. Deze vormen zo de bron voor actieve netwerken van waaruit structureel aan productverbetering en vernieuwing wordt gewerkt. Als gevolg van een aantal trends (globalisering, veranderende innovatie- en leerprocessen) zal het belang van een effectieve samenwerking voor het regionaal presteren alleen maar toenemen.

Als we deze eisen aan de kwaliteit van netwerkvorming afzetten tegen de samenwerking zoals we die op dit moment in de Stedendriehoek aantreffen moeten we concluderen dat deze zich nog niet op het gewenst niveau bevindt.

Schema 2 De regio in cijfers (in kader):

Aantal inwoners (2006)	410.297
Omvang beroepsbevolking (2006):	181.000
Omvang werkgelegenheid (2006):	194.600
Jaarlijkse ontwikkeling werkgelegenheid (2002-heden)	0,1 % (landelijk 0,2%)
Werkloosheid (2006):	6,9 % (landelijk 7.5%)
Participatiegraad (2006):	63,6% (landelijk 64,2%)
Jaarlijkse ontwikkeling BRP (1996-heden):	2,1 % (landelijk 2,4%)
Jaarlijkse exportontwikkeling (1998-heden):	4,1 % (landelijk 2,3%)
Aandeel high-tech banen binnen de industriële sector (2006):	5,6% (landelijk 11,9%)

3

DE KOERS VOOR DE TOEKOMST

3.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk kiezen we de richting waar we in de regio naar toe willen werken. Belangrijk hiervoor is de uitgangssituatie zoals hiervoor in de SWOT-matrix samenvattend weergegeven. Maar nog belangrijker is de missie die we als regio hebben. Deze geeft de kernwaarden weer waar we voor de lange termijn onze inspanningen op richten. Op basis van de confrontatie van deze missie met de resultaten voor de SWOT komen we tot de visie. Deze vormt de basis van het economisch beleid. Van hieruit geven we vorm aan onze strategie en uitvoering die in hoofdstuk 4 verwoord staan.

3.2 DE ECONOMISCHE MISSIE VAN DE REGIO STEDENDRIEHOEK

De Stedendriehoek is een regio in balans. Deze balans uit zich op verschillende manieren. Er is een gezond evenwicht tussen stad en platteland, tussen ontwikkeling en behoud, tussen rust en dynamiek. Deze evenwichtigheid is ook terug te zien in de samenstelling van de economische structuur. Vrijwel alle sectoren zijn goed vertegenwoordigd, zonder dat bepaalde bedrijven of sectoren een dominante positie innemen. Er zijn ook geen hiaten in de economische structuur. Deze evenwichtigheid is een kernkwaliteit. Het maakt de regio minder kwetsbaar, minder afhankelijk van de prestaties van een beperkt aantal bedrijven of sectoren.

Het is de ambitie van de regio onze inspanningen er op te richten deze balans op alle voor de regionale ontwikkeling van belang zijnde terreinen te behouden.

Kernachtig geformuleerd luidt de economische missie:

- De ontwikkelingen in de economie passen in en dragen bij aan de duurzame ontwikkeling van de regio. De balans tussen wonen, werken, voorzieningen en groene waarden in de Stedendriehoek moet behouden blijven.
- De regio kent meer werkgelegenheid dan dat de beroepsbevolking groot is. Deze positieve balans willen we behouden.
- Behoud van de gevarieerdheid van de economische structuur van de regio als kernkwaliteit. Dit zorgt voor weerstandsvermogen en stabiliteit in de economische ontwikkeling.

3.3 VAN MISSIE NAAR VISIE VAN DE REGIO STEDENDRIEHOEK

In de missie staat het behoud van onze kernwaarden centraal. Wie daaruit de conclusie trekt dat het economisch beleid op een laag pitje kan en dat “op de winkel passen” voorlopig voldoende is heeft het grondig mis. Zoals de analyse heeft laten zien is er een aantal ontwikkelingen dat maakt dat onze kernwaarden onder druk staan, en we een offensieve benadering moeten kiezen om behoud van onze uitgangspositie voor de toekomst veilig te stellen.

De confrontatie tussen de missie van de regio en de resultaten van de SWOT brengen ons tot een aantal visielijnen. Deze worden hieronder kort onderbouwd en geconcretiseerd.

1. *Innovatie bevorderen om nieuwe economische ontwikkeling mogelijk te maken*

De regio beschikt op dit moment over een stabiele en gevarieerde economie. De samenstelling van de economische structuur is echter geen constante maar aan voortdurende veranderingen onderhevig. Om ook in de toekomst voldoende weerstandsvermogen te hebben zullen bedrijven in de regio moeten innoveren. Dit is nodig om een aantal redenen:

- Het is nodig om de concurrentie aan te kunnen gaan met andere regio's in een internationaal krachtenveld.
- Duurzaam produceren en functioneren vraagt om voortdurende en in toenemende mate om creatieve en innovatieve oplossingen.

Doelstelling:

Het bevorderen van innovatie is geen doel op zich maar een voorwaarde om de relatieve economische betekenis van de Stedendriehoek op het huidige niveau te handhaven:

Zoals uit de analyse blijkt neemt de regio met een Bruto Regionaal Product van € 10,3 miljard op dit moment 2.1% van het BNP voor haar rekening. Het is onze ambitie deze positie vast te houden. We streven er naar in 2012 nog steeds 2.1% van het BNP voor onze rekening te nemen. Dit betekent dat het jaarlijkse groeipercentage van de regio omhoog moet van 2.1% naar 2.5%.

2. *De maakindustrie blijft een belangrijke drager van de regionale economie*

De maakindustrie heeft een stevige basis in de Stedendriehoek. Tegelijk stellen we vast dat deze positie onder druk staat. De werkgelegenheid loopt terug. De sector kent een relatief laag aandeel high-tech. En de regeldruk in de regio speelt ook de maakindustrie parten. Het consolideren van de stevige positie van de maakindustrie is een belangrijke voorwaarde voor het behoud van stabiliteit in de toekomst. Om deze stabiliteit te borgen zijn gestructureerde inspanningen op verschillende terreinen nodig.

Doelstelling:

De regio streeft naar behoud van de relatieve betekenis van de maakindustrie in de regio, afgemeten aan de bijdrage van deze sector aan het Bruto Regionaal product. Op dit moment is deze 17,5%. Onze inspanningen zijn gericht op consolidatie van deze bijdrage over de komende 5 jaar. In 2012 moet deze nog steeds 17,5% van het Bruto Regionaal product bedragen.

3. Kwantitatieve en kwalitatieve mismatches op de arbeidsmarkt worden opgelost

Behoud van de goede verhouding tussen vraag en aanbod is onderdeel van onze centrale missie. De regio kent een werkloosheidspercentage dat iets beter scoort dan het landelijk gemiddelde. We streven er naar op een werkloosheidspercentage uit te komen dat structureel 1%-punt onder het landelijke percentage zit. Uit de analyse komt daarnaast naar voren dat zich op dit moment op onderdelen kwalitatieve mismatches voordoen, met name bij technische beroepen en in de zorg op onderdelen. Deze tekorten raken sectoren die belangrijke drager vormen van de regionale economie. Omwille van de economische stabiliteit en diversiteit is het daarom van belang dat deze tekorten met voorrang worden weggewerkt.

Doel:

Regionaal werkloosheidspercentage 1%-punt onder het landelijke percentage.
Vanuit regionale onderwijsinstellingen jaarlijks extra uitstroom van 100 gekwalificeerde arbeidskrachten in techniek.
Vanuit regionale onderwijsinstellingen jaarlijks extra uitstroom van 100 gekwalificeerde arbeidskrachten in zorg.

4. De positieve werkgelegenheidsbalans blijft gehandhaafd

De regio Stedendriehoek is een relatieve werkgelegenheidsregio. Met een totale werkgelegenheidsomvang van 194.600 kent de regio een positieve werkgelegenheidsbalans. Dat betekent dat de Stedendriehoek een werkgelegenheidsfunctie heeft voor het ommeland en een relatieve concentratie aan bedrijvigheid kent. Deze positie willen we behouden. Dit betekent dat de ontwikkeling van het aantal banen gelijke pas moet houden met de ontwikkeling van de werkgelegenheid.

Doelstelling:

Op dit moment bedraagt de omvang van de werkgelegenheid 194.600 (2006). Tot 2010 streven we naar een groei tot 200.000 banen om de werkgelegenheidsbalans te handhaven. Voor 2015 streven we naar een groei tot 210.000 banen.

5. De regio biedt een blijvend concurrerend vestigingsklimaat

Onder vestigingsklimaat verstaan we het geheel aan externe factoren dat van invloed is op het functioneren van een onderneming. Op een aantal terreinen ondervinden ondernemingen beperkingen als gevolg van deze externe factoren, of mag worden verwacht dat de kwaliteit hiervan in de toekomst in het geding is. Het gaat hierbij om de beschikbaarheid van ruimte voor (her-) vestiging of uitbreiding, de bereikbaarheid (virtueel en fysiek) en de administratieve lasten als gevolg van wet- en regelgeving. Om een blijvend concurrerend vestigingsklimaat te kunnen blijven aanbieden is voortdurende kwaliteitsverbetering op elk van deze aspecten nodig.

Daarnaast is ook de kwaliteit van het woon- en leefklimaat van belang. Zowel ten behoeve van het werven van arbeidskrachten als ten behoeve van het aantrekken van ondernemingen van buiten de regio. De Stedendriehoek heeft in dat opzicht een goede uitgangspositie. Deze kwaliteit moeten we voor de toekomst behouden en actief uitdragen.

Doelstelling:

Het veilig stellen van voldoende beschikbare ruimte en fysieke bereikbaarheid. De uitvoering van deze doelstelling valt buiten het bestek van deze economische visie en wordt hier niet opgenomen. Dit wordt onder meer opgepakt middels de uitvoering van de Regionale Structuurvisie, de Gebiedsgerichte Verkenning A1 en de activiteiten van de werkgroep programmering bedrijventerreinen.

Voor wat de lastendruk betreft streeft de regio naar vermindering tot 75% van het huidige niveau.

Voor wat de digitale bereikbaarheid betreft streeft de regio er naar dat voor het gehele grondgebied van de betrokken gemeente in 2012 de ontsluiting met breedband is gerealiseerd.

4

UITVOERING VAN DE ECONOMISCHE VISIE: STRATEGIE EN ACTIES

4.1 STRATEGIE

Actief ingrijpen is nodig om de uit de visie voortvloeiende doelstellingen te realiseren. Met de totstandkoming van deze economische visie ontstaat een drijvende kracht achter de start en versnelling van verschillende acties en projecten. Het is van belang dat er een duidelijke richting en sturing wordt gerealiseerd. Alleen door gestructureerd en consistent handelen van alle partijen die betrokken zijn bij de economische ontwikkeling van de regio kunnen de ontwikkelingen in de goede richting worden omgebogen en kunnen we onze kernkwaliteiten verzilveren. Een intensieve en doelgerichte samenwerking is daarbij onontbeerlijk.

Daarom stellen we bij de uitvoering van de economische visie de volgende strategische lijnen centraal:

1. Versterken van het innovatief vermogen door het intensiveren van gerichte samenwerking en het verhogen van de ondernemingskracht

Vanuit de regio zullen we gerichte netwerkvorming stimuleren. Deze netwerkvorming zal zich dienen uit te strekken over elk van de vier O'S (ondernemers, overheid, onderzoeksinstituten, onderwijs). Met name de verbetering van de participatie van bedrijven krijgt daarbinnen bijzondere aandacht. Daarbij is het doel om samenwerkingsverbanden in gang te zetten waarbij partijen elkaar op een zo concreet mogelijk niveau treffen. Zo worden meerwaarde en complementariteit op een effectieve manier duidelijk.

Dit kan het best door ontmoetingen te organiseren rondom een aantal concrete thema's. Uit de inventarisatiefase is een aantal mogelijke thema's naar voren gekomen:

- maakindustrie;
- wellness en zorg;
- energie;
- recreatie en toerisme;
- agribusiness;
- creatieve sector;
- watermanagement.

De focus ligt hier om te beginnen bij de thema's maakindustrie, wellness en zorg en energie. Onder meer vanwege de reeds aanwezige economische massa,

de verwachte groeipotentie en de mogelijkheid tot aansluiting bij nationale en Europese ambities (o.a. Triangle agenda).

Daarbij is tevens vastgesteld dat de creatieve sector niet als een zelfstandig thema moet worden opgepakt. Maar dat de vernieuwingsimpuls die van deze sector uitgaat binnen elk van de uit te werken thema's moet worden benut.

Naast netwerkvorming is ontwikkeling van het ondernemersschap nodig om de vernieuwing en innovatie in de regio een steun in de rug te geven. Uit de analyse is niet naar voren gekomen dat de kwaliteit van het huidige ondernemersschap onvoldoende is. Wel dat kansrijke ontwikkelingen in de toekomst meer van het ondernemersschap gaan vragen. Op een aantal terreinen achten wij de ontwikkeling van gerichte ondersteuning aan ondernemers vooral van meerwaarde:

- ondersteuning van starters en doorstarters;
- bevorderen van exportpositie door en kennisuitwisseling en samenwerking;
- financiering van innovatieve businessideeën (ontsluiten informal investors).

Bij de concrete invulling van deze strategie zullen we als regio er op sturen dat de output en outcome zich uitstrekken over een aantal terreinen van onze visie (vergroten innovatiepotentieel, verstevigen positie maakindustrie, aanpak arbeidsmarktvragestukken).

2. Integrale en vraaggestuurde aanpak van de arbeidsmarktopgave

Het kunnen aanbieden van voldoende arbeidspotentieel wordt in toenemende mate een sleutelfactor die het succes van de economische ontwikkeling in de regio gaat bepalen en waarop regio's meer en meer met elkaar zullen gaan concurreren. Dit vergt handelen op een aantal fronten:

- het werken aan bestaande fricties tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt;
- het verhogen van de arbeidsparticipatie van de aanwezige beroepsbevolking;
- het (voor de wat langere termijn) gericht vergroten van de beroepsbevolking.

Op dit moment worden door verschillende partijen in de regio reeds een veelheid aan initiatieven ontplooid. Voorbeelden hiervan zijn de activiteiten vanuit de werkgroep Bèta-techniek, het arbeidsmarktonderzoek van het Regionaal Platform Arbeidsmarkt, de activiteiten van Health&care Stedendriehoek.

Om de hiervoor geformuleerde opgaven tegemoet te treden is een integrale en vraaggestuurde aanpak noodzakelijk. Dit om de bestaande segmentatie op te heffen. Dit vraagt om een intensieve samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid. Deze opgave wordt belegd bij het Regionaal Platform Arbeidsmarkt Stedendriehoek. Om te borgen dat de economische urgentie daarin voldoende wordt meegenomen zal er vanuit de EZ-portefeuille steviger worden geparticipeerd.

3. Verbeteren van het vestigingsklimaat

Zoals hiervoor gesteld vallen concrete maatregelen ten aanzien van het aanbieden van ruimte voor bedrijvigheid (programmering en ontwikkeling van bedrijventerreinen) en het veilig stellen van de fysieke bereikbaarheid niet binnen de werkingssfeer van deze economische visie. De partijen die uitvoering geven aan deze visie behouden wel de gezamenlijk signaalfunctie ten aanzien van deze aspecten.

Binnen deze strategische lijn worden acties ontplooid die direct en actief bijdragen aan:

- Het verminderen van de door wet- en regelgeving veroorzaakte administratieve lasten voor bedrijven organisaties.
- Het verbeteren van de digitale bereikbaarheid in de regio.
- Het verbeteren van de informatievoorziening over de beschikbaarheid van kavels en andere ruimte voor bedrijvigheid.

4.2 ACTIES

De komende jaren zal binnen elk van de hiervoor beschreven strategische lijnen een pakket aan acties en projecten ontwikkeld worden. Een eerste overzicht van acties waarmee op korte termijn wordt gestart is hieronder weergegeven. De acties zullen door het Bureau Stedendriehoek in de vorm van een projectenboek nader worden uitgewerkt. De activiteiten en kosten die met de uitvoering zijn gemoeid zullen per jaarschijf worden vastgesteld.

1. Versterken van het innovatief vermogen:
 - Opstart Ondernemersnetwerk Stedendriehoek
 - Doorontwikkeling Programma Health & Care Stedendriehoek
 - Opstart Stedendriehoek-cluster binnen platform EMT
 - Bevorderen Exportontwikkeling
 - Ontsluiten informal investors
 - Ondersteuning starters
2. Integrale en vraaggestuurde aanpak van het arbeidsmarktprobleem
 - Ontwikkelen Plan van Aanpak “Integrale en vraaggestuurde aanpak arbeidsmarktprobleem”
3. Acties die bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van de economische visie maar waarvan de uitvoering al in lopende trajecten belegd is.

- Verbeteren informatievoorziening beschikbaarheid kavels en huisvestingsmogelijkheden
- Plan van aanpak verminderen administratieve lasten

Teksten in kader (als intermezzo opnemen in rapport)

Kader 1: Profiel gemeenten

Apeldoorn

Apeldoorn is met een totale werkgelegenheid van 85.451 met afstand de grootste werkverschaffer in de regio. Apeldoorn kent een redelijke evenwichtige werkgelegenheidsstructuur, die behoorlijk overeenkomt met het landelijk gemiddelde. Apeldoorn huisvest een aantal grote ondernemingen in de zakelijke dienstverlening. Wat daarnaast opvalt, is de relatieve oververtegenwoordiging van de sector openbaar bestuur en overheid wat met name verklaard moet worden door de aanwezigheid van de belastingdienst, kadaster en defensie. Op dit moment is het aanbod aan HBO-opleidingen nog beperkt. De gezamenlijke besturen van Saxion, Windesheim en de HAN gaan hier echter op korte termijn in voorzien.

Deventer

Deventer kent een relatieve oververtegenwoordiging van de sectoren zakelijke dienstverlening, industrie en gezondheids- en welzijnszorg. Punt van zorg voor Deventer is het accommoderen van de ‘reguliere’ economie op bedrijventerreinen. Tegelijkertijd is een opkomende tendens merkbaar waarbij kwaliteiten als binnenstad, kunst, cultuur, leefkwaliteit worden geaccentueerd. En waardoor mogelijkheden ontstaan voor het vasthouden van “creatieve kansrijken” en de daaraan gelieerde creatieve economie.

Onderscheidend voor Deventer is het onderwijscluster, waarin naast Saxion als belangrijke speler ook de ontwikkeling van particuliere opleidingen op HBO en WO-niveau interessante aanknopingspunten kan bieden voor de regionaal-economische ontwikkeling.

Wat verder opvalt, is dat voor wat de bevolkingsontwikkeling betreft in Deventer de vergrijzing minder hard doorzet dan de trend is in de regio en zelfs achterblijft bij het landelijke beeld, waarbij er sprake is van een relatieve oververtegenwoordiging van de jonge bevolkingsgroepen.

Zutphen

In Zutphen is het aandeel gezondheids- en welzijnszorg (met 26,6% tegen 17,5% landelijk) opvallend hoog. Regionaal onderscheidend is de aanwezigheid van de woonboulevard (met name de aanwezigheid van Eijerkamp) en de mogelijkheid tot vestiging van categorie 4, 5 en 6 bedrijven op de Mars. De ligging ten opzichte van het snelwegennet legt beperkingen op aan de economische groei van Zutphen.

Op dit moment wordt binnen de gemeente gewerkt aan een economische kadernota waarin een belangrijke rol zal zijn weggelegd voor het economisch uitnutten van de aantrekkelijkheid van de binnenstad, de ontwikkeling van het toeristisch potentieel (winkels, horeca, Zutphen profileren als mogelijk dagje uit vanuit de Achterhoek) en de niet-commerciële dienstverlening (met name justitie en zorg).

Lochem

Lochem kent een evenwichtige samenstelling van de economische structuur, waarbij opvallen de relatieve oververtegenwoordiging van de landbouw en de zakelijke dienstverlening. Belangrijk zorgpunt wordt gevormd door (het gebrek aan) ontwikkelmogelijkheden voor nieuwe bedrijventerreinen. Beleidsmatig zet de gemeente in op behoud en versterking van de bestaande bedrijvigheid, het versterken van de positie van Lochem als subregionale kern, het verbeteren en verbreden van de economische structuur, behoud en ontwikkeling van de toeristische economie, verbetering van het vestigingsklimaat en het stimuleren van een duurzame ontwikkeling.

De vestiging van de ondernemersacademie in Lochem is een belangrijke stimulans voor de lokale economie.

Voorst

De economische structuur van Voorst valt op door een goede vertegenwoordiging van de zakelijke dienstverlening en toerisme en een ondervertegenwoordiging van de industriële sector. In het gemeentelijke beleid wordt ingezet op kleinschaligheid en creativiteit waarbij actief wordt ingespeeld op de specifieke vestigingsmogelijkheden die de gemeente voor deze bedrijven biedt. Denk aan vestigingsmogelijkheden in landgoederen, buitenplaatsen, vrijkomende agrarische bebouwing, maar ook de specifieke vestigingscondities die het vliegveld Teuge biedt.

Brummen

Wat opvalt in de structuursamenstelling van de gemeente Brummen is de sterke positie van de industrie die met 29,5% (tegen een landelijk gemiddelde van 13,9%) sterk oververtegenwoordigd is. Dit is grotendeels toe te schrijven aan de papierindustrie in Eerbeek. Ook andere sectoren (zoals transport en distributie) leunen zwaar op deze bedrijven. Dit is een belangrijke kracht van de lokale economie, maar ook een kwetsbare.

Vrijwel alle bedrijven zijn inmiddels onderdeel van grotere internationale concerns, wat maakt dat belangrijke beslissingen over krimp, uitbreiding etc. op andere plekken genomen worden.

Andere belangrijke sector is de recreatie, waarbij de gemeente gebruik kan maken van haar ligging in een aan de Veluwe. Deze sector is in de gemeente goed voor ca. 1 miljoen overnachtingen per jaar.

De ligging nabij de Veluwe heeft ook zijn weerslag op de mogelijkheden voor bedrijventerreinontwikkeling. Deze zijn beperkt. Op dit moment is de gemeente bezig met een uitbreiding van ca. 2,5 ha. Maar voor grootschalige ontwikkelingen wordt actief doorverwezen naar het regionale bedrijventerrein bij Apeldoorn.

Epe

Belangrijk speerpunt voor de gemeente Epe is de recreatie en het toerisme. In de zomermaanden verdubbelt het aantal inwoners in de gemeente als gevolg van de vele overnachtingen op recreatiebedrijven binnen de gemeente. Ook de detailhandel en horeca profiteren hiervan. Punt van zorg is de beperkte ontwikkelingsmogelijkheid van de sector als gevolg van de ligging in kwetsbare landschappen en natuurgebieden.

Het toeristisch recreatief product wordt aangevuld en uitgebreid door de verplaatsing en capaciteitsvergroting van Dierenpark de Wissel naar de A50 (Pangea Parc) en door de vestiging van een wellness centrum.

Op industrieel gebied zijn de aanwezigheid van een tweetal hoogwaardige bedrijven vermeldenswaard: een kennistechnologisch bedrijf in de bandenindustrie en een bedrijf in de verpakkingsindustrie.

Daar waar het gaat om de uitbreiding van bedrijventerreinen spelen eveneens de beperkte ontwikkelingsmogelijkheden als gevolg van de ligging in of nabij kwetsbare landschappen en natuurgebieden.

BIJLAGE 1: SAMENSTELLING BEPS

Gemeente Apeldoorn, voorzitter bEPS	dhr. F.A. Spoelstra
Portefeuillehouder EZ en vice-voorzitter bEPS	dhr F.J. Spekreijse
Gemeente Brummen	dhr. E.M. van Ooijen
Gemeente Deventer	dhr. A. van den Berg
Gemeente Epe	mevr. F. van Dam-Scholten
Gemeente Lochem	dhr. B.J. Bussink
Gemeente Voorst	dhr H.A. Bink
Gemeente Zutphen	dhr. H.B.I. de Lange
Provincie Gelderland	mevr. M.H.H. van Haaren
Provincie Overijssel	mevr. C. Abbenhues
Kamer van Koophandel Oost Nederland	dhr. J. Wassink
Ondernemersplatform Stedendriehoek	dhr. J. Wesselink
MKB Stedendriehoek	dhr. J. Oggel
Recron Gelderland	dhr. K. Pit
Ministerie van EZ, regio Oost	dhr. J.F. Wijsma